

Eenvoudige en duurzame fiscaliteit

Met een omzetbelasting van 12%

Jan Van Caneghem

Inhoud

De staatskas op een duurzame manier spijzen	7
De fiscale inkomsten van België	19
Wederzijdse liefde met een belasting op omzet	25
Wat doet een omzetbelasting met bedrijven?	31
Wat zijn de voordelen voor overheid en bedrijven?	45
Conclusies	49

Hoewel ze geen doel maar een middel zijn, worden belastingen vandaag meer dan ooit besproken. Vanuit alle hoeken hoor je diverse ideeën en meningen over wat anders en beter kan. Er is de vraag om de vennootschapsbelastingen te verlagen. Er zijn de ideeën om automatisering te belasten. Er is de belofte om de lasten eerlijker te spreiden. Er is de vrees voor vermogenswinstbelasting en de vlucht van kapitaal als gevolg daarvan.

Belastingen zijn een instrument om te financieren wat we samen willen doen en de lasten daarvoor op een eerlijke manier te delen.

Hoe we die lasten eerlijk kunnen delen is zo mogelijk nog meer een onderwerp van twist dan wat we samen willen doen. Een groeiend gevoel van ongelijkheid is daar mee de oorzaak van. De veranderende samenleving zorgt voor een hefboom. Kapitaal gaat sneller dan ooit globaal op zoek naar het grootste rendement en arbeid wordt steeds sterker met zijn neus op een feitelijke overbodigheid gedrukt.

Regeringen proberen daarop een antwoord te bieden met telkens nieuwe maatregelen die tegemoetkomen aan deze of gene noodkreet of sectorale verzuchting.

Vaak schieten die maatregelen hun doel voorbij, omdat ze ad hoc bedacht en ondoordacht ingevoerd worden. Zo kennen we de eco-cheques (in 2009 geboren als maatregel tegen de financiële crisis), die werden uitgekeerd aan de enigen die geen last hadden van die crisis. De ontslagen medewerkers kregen geen eco-cheques en de werkgevers die de vraag en dus de omzet zagen dalen, mochten ze betalen.

Vandaag ligt er zelfs een wetsvoorstel op tafel dat werknemers ertoe moet aanzetten hun bedrijfswagen in te ruilen voor een cash-vergoeding. Op zich is dat een goede maatregel, omdat die mee het aantal bedrijfswagens doet dalen. Maar het is ook absurd dat een bedrijfswagen, ooit ingevoerd om sociale

bijdragen en bedrijfsvoorheffingen te omzeilen, nu kan worden ingeruild voor een lastenvrij deel in het loon.

Dit soort wetsvoorstellen komt telkens tegemoet aan een deel van de verzuchtingen en lost slechts een deel van het probleem op.

In dit concrete geval had men een kortere weg richting resultaat kunnen nemen, maar gaat men bovendien voorbij aan het feit dat dit lastenvrije aandeel in het loon, niet bijdraagt tot de opbouw van sociale rechten, zoals pensioen, ...

De vraag naar allerlei maatregelen om de belastingen te hervormen en om de verkeerde uitwerking van bestaande maatregelen bij te sturen, doet vermoeden dat er nood is aan een fundamentele herziening van het belastingstelsel. Een hervorming die eenvoudig en transparant is en die als eerlijk kan worden beschouwd. Een hervorming met zo min mogelijk instrumentele maatregelen die vaak een verkeerde uitwerking hebben.

In deze paper wil ik nagaan of een belasting op omzet een mogelijk alternatief biedt. Een belasting op omzet die de personenbelasting, belasting op toegevoegde waarde, vennootschapsbelasting en sociale bijdragen vervangt. Een belasting die ervoor zorgt dat werknemers enkel een nettoloon krijgen, waarbij bedrijven niet worden gedwongen om via allerlei uitwegen de loonlast te drukken, waardoor milieuonvriendelijk gedrag niet wordt gestimuleerd. Een belasting op omzet die ervoor zorgt dat bedrijven aan de bron belast worden en dus niet meer fiscaal hoeven te optimaliseren.

Er wordt immers al lang gedebatteerd over het probleem van de vergrijzing en hoe die onze welvaartsstaat onderuit dreigt te halen. Over hoe de pensioenen in de toekomst onbetaalbaar zullen worden, omdat er meer gepensioneerden zullen zijn dan werkenden.

Maar dat is slechts het goede nieuws. Het slechte nieuws is dat het aantal werkenden nog veel sneller zal afnemen, niet door vergrijzing maar door digitalisering. Zo schat [een studie van de Oxford University, uitgevoerd door Dr. Michael A. Osborne en Dr. Carl Benedikt Frey](#), dat de werkgelegenheid in de Verenigde Staten (en vermoedelijk ook in de volledige ontwikkelde wereld) de volgende 25 jaar met 47% zal dalen, ten gevolge van digitalisering.

Als we weten dat in België bijna de helft van de fiscale inkomsten (103 miljard in 2015), en dus van de werkingsmiddelen van de staat, direct afhankelijk zijn van tewerkstelling en als we weten dat de sociale zekerheid (72 miljard in 2015) volledig (op wat alternatieve financiering na) afhankelijk is van diezelfde tewerkstelling, dan staan we voor een groot probleem.

Er wordt al lang gedebatteerd over een correcte verdeling van de lasten in onze maatschappij. Maar toch blijken de 1000 meest winstgevendende bedrijven in België amper belastingen te betalen. Ook dat is slechts het goede nieuws. Het slechte is dat steeds meer bedrijven die in België actief zijn, in de toekomst helemaal niet meer zullen kunnen worden aangesproken op hun winsten. We doen immers steeds meer aankopen online, bij bedrijven die hier niet

zijn gevestigd. Die aankopen ondersteunen helemaal niet de tewerkstelling, ondersteunen helemaal niet het bruto binnenlands product en dus de lokale omzet en eventueel de lokaal te belasten winst. Vele andere internationale bedrijven gebruiken allerlei technieken om de winsten aan te geven in de fiscaal meest vriendelijke landen.

Er wordt al lang gedebatteerd over het mobiliteitsprobleem. Een probleem dat hand over hand toeneemt en noch onze economie, noch onze ecologie ten goede komt. Toch blijven bedrijfsvoertuigen een van de belangrijkste voordelen in natura die als vervanging voor een zwaar belast loon worden toegekend. Meer dan 500.000 van die salariswagens rijden in België rond. Wagens die vaak niet nodig zijn voor het werk en hooguit worden gebruikt voor woon-werkverkeer. Hoe willen we het fileprobleem en de belasting van ons milieu oplossen, wanneer we maatregelen blijven ondersteunen die de oorzaak zijn van die files, maatregelen die het milieu direct schaden en bovendien de inkomsten van de staat ondermijnen?

De staatskas
op een
duurzame manier
spijzen

Tot op heden wordt de staatskas voor bijna 50% van middelen voorzien op basis van gepresteerde arbeid. Die arbeid is een graadmeter voor economische activiteit waaraan we gewend zijn geraakt. Maar wat als dit in de toekomst niet meer de meest relevante graadmeter is? Wat als het bestand arbeid in de toekomst een veel kleiner percentage van het product gaat uitmaken?

De relatie tussen arbeid en winst is weg

In de lente van 2012 ontvangt Jan Koum, de oprichter van Whatsapp, een e-mail van Mark Zuckerberg (de oprichter van Facebook), met de vraag elkaar te ontmoeten. Na wat aarzelen en de vraag om advies van zijn medeoprichter Brian Acton en Jim Goetz, zijn partner bij Sequoia Capital (een van de meest gerenommeerde venture capital bedrijven uit Silicon Valley), gaat Jan Koum in op een lunchafspraak met Zuckerberg in Esther's German Bakery, een paar kilometer verwijderd van de Facebook campus. Deze lunch zal resulteren in een overname die beter dan wat ook illustreert dat de relatie tussen arbeid en omzet of winst, zonet onbestaande is geworden, dan toch sterk is gewijzigd.

In een deal die twee jaar later, in februari 2014, in Zuckerbergs woning wordt gesloten bij een fles whisky, wordt Whatsapp aan Facebook verkocht voor een whopping 19 miljard dollar. Het bedrijf is op dat moment 5 jaar oud, heeft een omzet van 20 miljoen dollar en telt 56 medewerkers.

Hoewel bijna 50% van de fiscale inkomsten van België afkomstig zijn van lasten op arbeid is de relatie tussen arbeid en omzet of winst steeds vaker zoek. Daardoor worden de lasten niet evenredig verdeeld over de verschillende bronnen van inkomsten. Of minstens kunnen we stellen dat de heffing van lasten de verschuiving tussen inkomsten uit arbeid en kapitaal niet volgt.

Dat is een bedreiging voor de fiscale inkomsten van België. Een behoud van dit belastingstelsel houdt het risico in dat de inkomsten van de staat de vol-

gende jaren enorm dalen. Vooral wanneer een scenario, waarin bijna 50% van de jobs verdwijnt, zich voltrekt. En dat risico is groot, kijken we maar naar de recente golf van ontslagen bij bijvoorbeeld ING Bank België.

Als we kijken naar twee Amerikaanse topbedrijven Facebook en General Electric dan zien we dat Facebook eind 2015, 12.691 mensen tewerkstelt en een beurswaarde heeft van +300 miljard dollar, waar General Electric 333.000 mensen tewerkstelt en 'slechts' een beurswaarde heeft van 297 miljard dollar.

De waarde van Facebook bedraagt dus 23.638.799,149 dollar per werknemer, waar dat voor General Electric 892.891,891 dollar is.

Voor Facebook bedraagt de omzet (17,93 miljard dollar) per werknemer (12.691 werknemers) 1.412.812,23 dollar en voor General Electric bedraagt de omzet (117 miljard dollar) per werknemer (333.000 werknemers) 351.351,35 dollar.

In de nieuwe economie wordt dus zowel in omzet als beurswaardering veel meer waarde per werknemer gecreëerd dan in de oude economie. Wat niet verwonderlijk is, gezien de schaalbaarheid van, voornamelijk, onlinediensten.

En om de vervanging van de oude door de nieuwe economie te illustreren is er niets beter dan de lijst met de vijf grootste bedrijven in 2006 en in 2017.

2006	2017
1. ExxonMobil: 540 mld	Apple: 794 mld.
2. General Electric: 463 mld.	Alphabet (Google): 593 mld.
3. Microsoft: 355 mld.	Microsoft: 506 mld.
4. Citigroup: 331 mld.	Amazon: 429 mld.
5. Bank of America: 290 mld.	Facebook: 414 mld.

Van die vijf bedrijven in 2017 zijn er vier die niets tastbaars produceren (enkel Apple heeft een product), drie wiens product nagenoeg volledig virtueel is (Amazon verdeelt goederen) en twee wiens product en producent de gebruiker zelf is (Facebook en Google).

Zelf wanneer we kijken naar twee Belgische bedrijven met een gelijkaardige activiteit, waarbij het ene bedrijf (Proximus) gegroeid is uit een verouderd overheidsbedrijf en het andere bedrijf (Telenet) ontstaan is in de nieuwe economie, zien we reeds grote verschillen.

Proximus heeft met 13.054 voltijdse werknemers een loonlast van 976.963.399,00 euro en een omzet van 4.025.690.933,00 euro omzet. Waaruit een verhouding loonlast/omzet volgt van $\pm 24\%$. Voor Telenet bedraagt die verhouding met 2.198 voltijdse werknemers en een loonlast van 179.277.749,00 euro op een omzet van 1.849.902.278,00 euro slechts $\pm 10\%$.

Aangezien we kunnen veronderstellen dat bedrijven in de toekomst nog meer zullen opschuiven van het verkopen van producten naar het, vaak online, verkopen van diensten zullen we steeds minder loonlast/omzet verhoudingen zien zoals bij bijvoorbeeld Eandis, waar met een loonlast van 416.451.043,00 euro voor een omzet van 1.069.364.134,00 euro de verhouding loonlast/omzet $\pm 40\%$ bedraagt.

Wanneer we de inkomsten van de staat op peil willen houden is een verschuiving van de belastingen op arbeid naar belastingen op kapitaal of verbruik dus onvermijdelijk. Tenzij we de loonlasten nog erg laten stijgen. Maar niemand, van welke ideologische strekking ook, beschouwt dit als een optie.

Effecten van de digitalisering

Er wordt vaak geopperd dat de jobs die verdwijnen zullen worden gecompenseerd door nieuwe jobs. Maar is dat wel zo? In tegenstelling tot vorige revoluties worden we nu waarschijnlijk geconfronteerd met een revolutie waarvan de effecten exponentieel zijn. De kracht van deze revolutie zit niet enkel in het automatiseren maar tevens in het genetwerkte proces en de intellectuele aard ervan. Waar bij eerdere revoluties de handenarbeid werd vervangen door machines, wordt ditmaal ook de creatieve en intellectuele arbeid vervangen door machines.

Machines die deze arbeid bovendien veel accurater zullen verrichten. Machines die alle sectoren zullen treffen, de gezondheidssector, de advocatuur, copywriting, vertaling en ga zo maar door. In al die sectoren zijn reeds voorbeelden voorhanden waarbij veel werk op een betere manier kan worden overgenomen door computers, door automatisering enerzijds, maar ook door de voorhanden zijnde data, die ervoor zorgen dat die computers met meer kennis van zaken diagnoses kunnen stellen, uitspraken kunnen voorspellen en teksten kunnen schrijven of vertalen.

Terwijl ik dit schrijf kondigt een [Japanse verzekeringsmaatschappij](#) aan dat ze voor de uitbetaling van premies in de toekomst beroep zal doen op artificiële intelligentie en daardoor 30 medewerkers kan ontslaan.

De lasten eerlijk verdelen

Wanneer belasting op omzet vennootschapsbelastingen, personenbelastingen sociale lasten en btw vervangt, komen daardoor niet alle lasten bij de bedrijven te liggen. De personenbelasting valt weg omdat ook het brutoloon wordt vervangen door een nettoloon. De lasten worden geïnt op het moment van een transactie. Dat maakt de basis voor belastingen transparanter en beter traceerbaar. Dat is een van de belangrijkste doelen van een belasting op omzet, zorgen dat evenredig betaald wordt op basis van activiteit.

De kers op de taart voor wie slim is, niet voor wie sluw is

“Moet je niet nog snel wat kosten maken?” Het is een vaak gestelde vraag onder ondernemers. De eindejaarperiode nadert en de winst, die zal worden belast, is te hoog. Het is dus dringend tijd om die winst wat te verminderen. Om wat zaken te kopen ‘waaraan men iets heeft’, in plaats van te wachten tot de fiscus de winst komt afroemen.

Is het niet gek dat ondernemers, van wie we verwachten dat ze een heel jaar strategisch juiste en rationele beslissingen nemen, op het einde van het jaar wat aankopen doen omdat het geld anders naar de fiscus gaat.

Een jaar lang letten ze goed op de kosten, nemen ze weloverwogen beslissingen, om dan op het einde van het jaar soms overbodige aankopen te doen, soms onkosten die geen professioneel doel dienen.

Zou het niet beter zijn dat dergelijke negatieve motivaties niet spelen, en dat ondernemers het geld netjes op de rekening kunnen laten staan tot ze er iets echt zinvols mee kunnen doen?

En wanneer ondernemers die aankopen niet doen, zoeken velen andere manieren om de belastbare winst te verminderen.

Met een belasting op omzet dragen bedrijven bij op het moment van verkoop, en worden dan gedreven om de rest van de omzet zo efficiënt mogelijk te beheren, om zoveel mogelijk winst over te houden. Winst die nadien vaker wel

dan niet zinvol zal worden geïnvesteerd.

Een belasting op omzet stimuleert ondernemers om zoveel mogelijk winst te maken en daar zo zinvol mogelijk mee om te springen. Een belasting op winst stimuleert ondernemers om de winst zo goed mogelijk weg te werken, om er zo weinig mogelijk belastingen op te betalen.

Anders dan door niet noodzakelijke aankopen of investeringen gebeurt dat optimaliseren ook door allerlei andere technieken, zoals het oneigenlijk gebruik van belastingvrije reserves. Dat zijn winsten van bedrijven die voor belasting worden overgeboekt naar de passiefrekening 'belastingvrije reserves'. Die rekening is bedoeld om investeringen in de toekomst te financieren. Het wordt oneigenlijk gebruikt wanneer gedurende vele jaren het gros van de winsten op die rekening worden geboekt, zonder dat daar daadwerkelijk investeringen mee gebeuren.

Een mooi voorbeeld vinden we in een Antwerps havenbedrijf dat de voorbije 8 jaar vrijwel alle winsten naar die passiefrekening heeft geboekt voor een totaal van 117 miljoen euro en daardoor voor 2014 slechts 2000,00 euro belastingen betaalde op een effectieve winst van + 18 miljoen euro en voor 2015 slechts 5100,00 belastingen betaalde op een effectieve winst van + 24 miljoen euro.

In de tabel zien we dat het havenbedrijf over een periode van 8 jaar 95.681.435,68 euro moest betalen, inclusief 37.565.170,08 euro vennootschapsbelastingen. Daarvan betaalde het havenbedrijf slechts 107.912,00 euro, door de winsten vrijwel volledig weg te boeken naar belastingvrije reserves. Inclusief bedrijfsvoorheffing en werkgeversbijdragen hebben ze 58.161.177,60 euro betaald. Een optimalisatie van 37.520.258,08 euro.

Bij een omzetbelasting van 12% (het percentage belasting op omzet dat we voor deze paper hanteren) zouden dergelijke technieken niet kunnen worden

Havenbedrijf

Omzet (2008 tot 2015):	567.711.667,00
Winst	121.177.968,00
Lonen:	101.463.982,00
Bedrijfsvoorheffing:	30.439.194,60
Sociale lasten:	27.614.071,00
Betaalde belastingen incl. voorheffing en sociale bijdragen:	58.053.265,60
Overboeking naar Belastingvrije reserves:	121.424.690,00
Terugname belastingsvrije reserves:	4.559.352,00
Belastingsvrije reserves:	116.865.338,00
Te bestemmen winst:	4.288.000,00
Betaalde vennootschapsbelasting:	107.912,00
Te betalen vennootschapsbelastingbelastingen:	37.565.170,08
Te betalen belastingen incl. Sociale bijdragen, bedrijfsvoorheffing en vennootschapsbelasting	95.618.435,68
Te betalen omzetbelasting	68.125.400,04
Winst	27.493.035,64

toegepast, maar zou het havenbedrijf slechts 68.125.400,00 euro belastingen moeten betalen (12% van de totale omzet over die 8 jaar). Een winst voor het havenbedrijf van 27.493.035,64 euro. Maar ook een werkelijke inning van de verschuldigde belastingen en winst van ruim 10 miljoen euro voor de staat.

Alle salariswagens vormen in drie rijen een file van 833 km

Klinkende munt in plaats van stinkende diesel

De bedrijfsvoorheffing wordt vaak omzeild door allerlei gunst- en uitzonderingsmaatregelen. Maatregelen waarvan niet steeds duidelijk is wie ze ten goede komen en voor wie ze zijn bedoeld. Denken we maar aan de bedrijfswagens, als werknemer word je 'slechts' belast op de voordelen in natura. De werkgever geniet het voordeel je te kunnen belonen met een deel van je vergoeding dat nauwelijks wordt belast.

Volgens de OESO betaal je in België als werknemer afhankelijk van de CO₂-uitstoot slechts 4 tot 18 % van de kapitaalkost van de wagen. België is het land dat bedrijfswagens het minst belast van alle OESO-landen. En de belasting gebeurt enkel op de aanschafwaarde en niet op bijvoorbeeld het reële privégebruik. Waardoor het een bijzonder milieuvriendelijke maatregel is. In België rijden ongeveer 560.000 salariswagens ([volgens een artikel in De Standaard van 3 oktober 2010](#)). Dat zijn bedrijfswagens die ook voor privé-doelen worden gebruikt en dus als vergoeding worden beschouwd. Daar-

toe behoren niet de wagens waar zelfstandigen beroepsmatig en privé mee rijden en daartoe behoren ook niet de wagens die enkel voor bedrijfsdoeleinden worden gebruikt.

De maatschappelijke kost daarvan is niet te overzien, denken we maar aan steeds groeiende files, milieuvervuiling, ...

Een salariswagen is vaak een fiscaal gunstige oplossing, maar daarom niet de beste oplossing voor een medewerker. Vaak heeft het gezin al een wagen en is een tweede wagen overbodig. Vaak ook is zo een wagen helemaal niet nodig voor het woon-werkverkeer en al helemaal niet voor professionele doelen, zoals klanten bezoeken.

Met de bedrijfsvoorheffing valt ook de nood weg om naar dergelijke inefficiënte en milieubelastende maatregelen te grijpen. Maatregelen om het loon minder te belasten. Want is het niet absurd dat een overheid die enerzijds de naam heeft stevig te belasten, anderzijds zelf de manieren uitkiert om die belastingen te omzeilen?

Eco- en maaltijdcheques

Een ander voorbeeld zijn de maaltijd- en eco-cheques. Ook dit zijn onbelaste vergoedingen of verloningen. Er is al herhaaldelijk geopperd om de maaltijdcheques, of de bedragen die ze vertegenwoordigen, rechtstreeks op de rekening van de werknemer te storten. Nu worden ze gedrukt en kunnen ze slecht bij bepaalde handelaren worden geïnd, en in het geval van de eco-cheques ook slechts voor bepaalde producten.

Bovendien wordt een belangrijk deel nooit geïnd. In het geval van de eco-cheques zelfs tot de helft ([volgens Egbert Lachaert van Open VLD in een artikel in Vacature](#)), als je weet dat er in het eerste jaar van de eco-cheques (2009), een totaalbedrag van 60 miljoen euro werd uitgekeerd, dan lijden we een zeer groot loonverlies.

Een ander nadeel van een dergelijk extralegaal voordeel is dat het niets toevoegt aan de pensioenopbouw, hoewel het initiëel bedoeld is als vervanger voor een fiscaal minder gunstige verloning.

Door een belasting op omzet en een wegvallen van personenbelasting en dus bedrijfsvoorheffing, zou de verloning veel eenvoudiger kunnen en zouden werknemers terug volledig vrij over hun loon kunnen beschikken. Ze zouden niet langer worden gestimuleerd om een bedrijfswagen als vervanger voor nettoloon te aanvaarden, omdat dat fiscaal voordeliger is.

[BNP Paribas Fortis reduceert het loon](#) verder met goedkeuren van de vakbond. Op dit eigenste moment (februari 2017) hebben de vakbonden en BNP Paribas Fortis een akkoord bereikt waarin de brutolonen bij BNP Paribas Fortis worden begrensd op 4700,00 euro in ruil voor werkzekerheid de volgende twee jaar. Alles wat iemand daarboven verdient zal worden vergoed in opleidingen, bedrijfswagens, warrants en tutti quanti. Voor het eerst daagt het dat dit de schatkist zal schaden.

Voor het eerst lijkt de overheid echt gealarmeerd dat verloning in natura ervoor zorgt dat de fiscale inkomsten en de sociale bijdragen verder onder druk komen te staan. En net nu zijn de vakbonden bereid daarover te onderhandelen, omdat ze zo meer mensen werkzekerheid kunnen bieden.

Door het verband tussen tewerkstelling enerzijds en belastingen en sociale lasten anderzijds door te knippen, zou men nog veel meer mensen werkzekerheid kunnen garanderen.

In wat volgt bekijken we of een belasting op omzet een transparanter, fraudebestendiger en fairder alternatief kan zijn. Een alternatief dat bovendien economisch stimulerend is, en ecologisch minder nefast.

De fiscale
inkomsten
van België

Een land heft belastingen om de kosten, die het wil delen, te kunnen dragen. Om de voorzieningen te financieren die voor iedereen toegankelijk moeten zijn. Die belastingen worden opgedeeld in indirecte en directe belastingen. Indirecte belastingen zijn belastingen die niet direct worden geïnd, zoals btw: je betaalt de belasting bij aankoop van een product. Die belasting wordt door de verkoper overgemaakt aan de staat. Directe belastingen betaal je rechtstreeks op wat je hebt verdiend: personenbelasting, vennootschapsbelasting, ...

In 2015 bedroegen de totale fiscale inkomsten van België 103,86 miljard euro (bron: <http://financien.belgium.be/>), verdeeld over directe belastingen: 59,12 miljard euro en indirecte belastingen: 44,73 miljard euro. Het belangrijkste deel van de directe belastingen komt uit bedrijfsvoorheffing, zeg maar een voorafname van de personenbelasting, geïnd via de bedrijven die tewerkstellen: 43,19 miljard euro. Het belangrijkste deel van de indirecte belastingen komt uit btw (belasting op toegevoegde waarde): 32,77 miljard euro. Ongeveer 70% van alle belastingen komen dus uit belasting op loon en belasting op toegevoegde waarde of consumptie.

De directe belastingen worden aangevuld met voorafbetalingen (vooruitbetaling van vennootschapsbelasting): 10,09 miljard euro en vennootschapsbelastingen (kohieren): 4,60 miljard euro. Als we hier de terugbetalingen van teveel betaalde personenbelastingen aftrekken: 4,3 miljard euro, behouden we een resultaat van ±80 miljard euro uit lasten op arbeid en toegevoegde waarde.

De sociale zekerheid

De inkomsten en uitgaven van de [sociale zekerheid](#) bedroegen in 2015 respectievelijk 71,9 en 71,7 miljard euro. Deze uitgaven worden vandaag gefinancierd door de sociale bijdragen van zelfstandigen en de patronale- of werkgeversbijdragen, aangevuld met wat men alternatieve financiering noemt. Deze alternatieve financiering wordt gehaald uit btw, personen- en vennootschapsbelastingen en accijnzen.

Bedrijven betalen 35,65% voor arbeiders en 30,00% voor bedienden. Deze bedragen worden berekend op het brutoloon en zijn als werkgever extra te betalen. Ze worden dus niet van het brutoloon af gehouden.

Bedrijven betalen die belastingen niet zelf, maar in naam van de werknemers. Wanneer een medewerker wordt ontslagen vallen ook de voor die medewerker te betalen sociale lasten en bedrijfsvoorheffing weg. Vergelijk het met een zelfstandige consultant, die kost per maand veel meer, maar draagt zijn belastingen en sociale bijdragen volledig zelf.

De omzet van Belgische bedrijven

De overheid is dus voor een belangrijk deel van haar financiering afhankelijk van de bedrijven. Maar hoe betalen die bedrijven deze lasten, wat is hun financiële draagkracht?

De totale omzet van de Belgische bedrijven bedroeg in 2015, 1.200,52 miljard euro (bron: <https://bestat.economie.fgov.be>). Daarin zit ook de export. In de redenering die we opbouwen wordt belast op omzet, op de plaats waar de omzet wordt gerealiseerd. In principe mogen we export niet meerekenen, want omzet gerealiseerd in andere landen zou hier niet worden belast. Maar dat effect wordt geneutraliseerd door wat buitenlandse bedrijven exporteren naar België, omzetten die volgens diezelfde redenering, door België zouden moeten worden belast. Het verschil is 4 miljard euro, in het voordeel van een belasting op omzet.

Waarom werken we?

De bedrijfsvoorheffingen en de werkgeversbijdragen, ook wel patronale bijdragen genoemd, worden door bedrijven betaald, maar wel in opdracht van de werknemers. Die belastingen worden van hun loon afgehouden en bovenop hun loon betaald. In 2015 verdienden alle werknemers van private bedrijven samen 152,65 miljard euro voor private bedrijven, de ambtenaren (op alle bestuurniveau's en inclusief onderwijzend personeel) verdienden 50,82 miljard

euro, volgens Unizo. Uit [cijfers van de Nationale Bank](#) leren we dat het totaal der lonen 206,58 miljard euro bedraagt.

Die bedragen werden verdiend door 2976000 loontrekkenden en 848000 ambtenaren volgens [het federaal planbureau](#). Daarnaast zijn er nog 766000 zelfstandigen.

Met die gegevens in de hand kunnen we nagaan wat het effect zal zijn indien vennootschapsbelasting, personenbelasting, bedrijfsvoorheffing, btw en patronale bijdragen of RSZ worden vervangen door 12% belasting op omzet. Het uitgangspunt daarbij is dat de fiscale inkomsten en de RSZ-bijdragen op een gelijkaardig peil blijven, maar dat:

- Belastingvoeten eenduidig zijn en dus transparant en zonder uitzondering;
- Tewerkstelling gestimuleerd wordt door wegvallen van bedrijfsvoorheffing;
- Fraude, ontduiking en optimalisatie moeilijk of onmogelijk worden;
- Belastingen ecologischer zijn.

Daarbij worden de fiscale inkomsten en de RSZ-bijdragen via dezelfde weg geïnd. Wat vandaag niet zo is. De reden daarvoor is, naast het beogen van een eenvoudig model, het wegvallen van de link tussen tewerkstelling en omzet of winst. Waardoor we in de toekomst zullen genoodzaakt zijn om ook de sociale zekerheid los te koppelen van inkomsten uit tewerkstelling.

De keuze van 12% op de omzet is arbitrair en bepaald vanuit de financiële behoeften van de overheid. Met die gemaakte keuze kunnen we nu nagaan of dit haalbaar is voor bedrijven, wat het effect is vergeleken bij wat ze vandaag betalen en of het de hieronder beschreven doelen dient.

Belastingvoeten eenduidig

Met een belasting van 12% op de omzet zijn allerlei gunst- en uitzonderingsmaatregelen overbodig. Vandaag is ons belastingstelsel een lappendeken

van dit soort maatregelen. Denken we maar aan de bedrijfswagens die ervoor moeten zorgen dat een groter deel van het brutoloon onbelast blijft.

Tewerkstelling stimuleren

Wanneer de bedrijfsvoorheffing en sociale bijdragen wegvallen daalt de loonkost voor bedrijven met ongeveer 50%. Wat een belangrijke stimulans kan zijn om meer mensen aan het werk te zetten.

Fraude, ontduiking en optimalisatie.

Omzet is beter meetbaar. Vele bedrijven en vooral multinationals slagen erin om de winsten van het ene fiscaal ongunstige naar het andere fiscaal gunstiger land te versluizen, of ze dwingen rulings of gunstmaatregelen af in ruil voor tewerkstelling. Dit laatste met de gekende gevolgen bij Caterpillar, Renault, ... Die gunstmaatregelen zijn opportunistisch voor bedrijven en korte termijn denken bij overheden. Ze gaan voorbij aan de blijvende concurrentie tussen landen, die bedrijven er bijna toe dwingt, zodra ze elders een nog beter voorstel krijgen, te verhuizen. Ford Genk heet nu Ford Valencia.

Omgevingsbelastingen

In een tijd waar tewerkstelling een zorg is en de vervuiling moet worden ingedamd, kan het zinvol zijn te belasten op verbruik in plaats van op tewerkstelling. Waarbij wordt uitgegaan van de gedachte dat elke verkoop rechtstreeks of onrechtstreeks ook een impact heeft op onze omgeving. Die impact op de omgeving moet je in de breedste zin beschouwen en kan zowel gaan over de opleiding van geschoolde tot hogeschoolde werknemers als effectieve vervuiling van ons milieu. In het eerste geval is de belasting op de omgeving het gesubsidieerde onderwijs en dus een investering van de overheid in de bedrijven.

Doorheen de volledige paper gaan we uit van de cijfers van 2015. Voor dat begrotingsjaar zien we in onderstaande tabel de begroting zoals ze was verge-

leken met de begroting zoals ze zou zijn in het geval van een 12% omzetbelasting. Voor de eenvoud behouden we enkel de cijfers die relevant zijn voor de vergelijking.

Inkomsten	Huidig systeem	Omzetbelasting
Bedrijfsvoorheffing	43,19	0,00
Vennootschapsbelasting	4,60	0,00
Voorafbetaling	10,10	0,00
Sociale bijdragen (RSZ)	72,00	0,00
Personenbelastingen (kohieren)	-4,25	0,00
Btw	28,68	0,00
Omzetbelasting	0,00	144,00
Totaal	154,32	144,00

Cijfers in miljard euro

Wanneer we alle inkomsten die direct afhankelijk zijn van de bedrijfsactiviteit vertalen naar een belasting op omzet, en we hanteren voor die belasting op omzet een aanslagvoet van 12% (op een totale omzet van de Belgische bedrijven van 1200 mld.) dan is er voor het jaar 2015 een tekort van 10 miljard euro. Dat wordt ruim gecompenseerd door de daling in kosten van de overheid.

De overheid stelt, inclusief onderwijzend personeel, ongeveer 850.000 ambtenaren te werk. Daar staat een loonkost van \pm 50,00 miljard euro tegenover. Het is voorzichtig te ramen dat 2/5 of 20 miljard euro daarvan wordt besteed aan sociale bijdragen en bedrijfsvoorheffingen. Die vallen weg en een omzetbelasting betaalt de overheid natuurlijk niet. Het gevolg is dat de financiële behoeften van de overheid met ongeveer 20 miljard dalen en dat er dus een overschot van ongeveer 10 miljard euro zal zijn, in plaats van een tekort van 10 miljard euro.

Wederzijdse liefde
met een belasting
op omzet

Bedrijven (vooral internationale) worden verleid tot investeren in productiecapaciteit met als doel arbeidsplaatsen te creëren. Daartoe worden ze overladen met gunstmaatregelen en subsidies. Het gevolg is een relatie tussen bedrijven en landen die niet gestoeld is op gemeenschappelijke interesse. Het land wil tewerkstelling om het welvaartsniveau te kunnen handhaven of te verhogen en het bedrijf wil winst.

Om die winst te maken moet het bedrijf omzet hebben en om arbeidsplaatsen te verantwoorden moet er omzet zijn. Dus omzet is de gemeenschappelijke interesse waarop de relatie tussen een land en een bedrijf moet gestoeld zijn. Het zou meteen ook zorgen voor meer duurzame relaties. De verleiding om te verhuizen omwille van een verminderde loonlast zou niet of veel minder bestaan. Voor sommige productieprocessen zal de lokale loonkost altijd te hoog zijn en zullen we de concurrentie met lageloonlanden nooit kunnen aangaan. Maar heel veel offshore activiteiten zouden niet meer de meest rendabele oplossing zijn wanneer de belasting op tewerkstelling wegvalt.

Bedrijven zullen het niet laten in België te verkopen omdat ze worden belast op omzet. Sommige bedrijven sluizen wel de winst weg naar fiscaal gunstiger oorden, omdat ze worden belast op winst. Sommige bedrijven verhuizen de productie omdat ze worden belast op loon.

Een belasting op omzet neemt dus de ontmoedigend hoge belasting op arbeid weg en zal meer bedrijven hier houden, zonder onzinnig protectionistische maatregelen te nemen, die slechts werken zolang een ander land geen tegenmaatregelen neemt.

Tewerkstelling stimuleren door de loonlasten te verlagen

Wanneer de belasting op omzet ook de bedrijfsvoorheffing en de werkgeversbijdragen vervangt, daalt de loonlast voor bedrijven met al snel 45 tot 50%.

De nettolonen van medewerkers worden niet beïnvloed door een verplaatsing

van lasten op arbeid naar lasten op omzet. Het zijn alleen de bedrijven die op een ander moment worden belast. Met name wanneer de omzet wordt gerealiseerd.

Vandaag is het vaak zo dat, zeker voor startende bedrijven, nieuwe medewerkers worden aangeworven om nieuwe diensten of producten te ontwikkelen. Die ondernemingen worden belast op het moment van aanwerving en dus lang tot zeer lang voor realisatie van de eerste omzet. Dat is voornamelijk voor kleinere bedrijven een belangrijk obstakel. Het belet KMO-bedrijven vaak om te innoveren.

Wanneer, zoals dat bij belasting op omzet het geval is, pas wordt belast op moment van reële verkoop zal de last om nieuwe diensten en producten te ontwikkelen veel kleiner zijn.

Make or buy

Een belasting op omzet zorgt ervoor dat bedrijven niet langer worden ontmoedigd om zelf te maken in plaats van te kopen. Wanneer bedrijven een stuk van de dienstverlening of het product maken in plaats van in te kopen, worden ze daarvoor niet langer oneerlijk belast op loon. Oneerlijk omdat het inkopen van diensten of producten volledig als kost kan worden ingebracht en daardoor onbelast blijft, terwijl het aanwerven van medewerkers net belast wordt.

Een correcte aanpassing aan de levensduurte

Vandaag worden de lonen, en daardoor ook een belangrijk deel van de fiscale inkomsten en vrijwel de volledige sociale bijdragen, aangepast aan de levensduurte na overschrijding van de gezondheidsindex. Daardoor wordt de kost om diensten en goederen te produceren duurder voor bedrijven die werknemers in dienst hebben. Dat effect zal pas met vertraging voelbaar zijn voor bedrijven die minder zelf produceren en dus minder werknemers in dienst hebben.

Een belasting op omzet en dus de vergoeding van slechts nettolonen, zorgt er enerzijds voor dat de overheidsfinanciën automatisch worden aangepast aan een stijgende levensduurte en zorgt er meteen ook voor dat de financiële handicap van het indexmechanisme, voor bedrijven die mensen tewerkstellen vrijwel gehalveerd wordt.

Immers als een product duurder wordt stijgen ook de belastingen die op de verkoop ervan worden geïnd. Anderzijds zal het effect van een indexesprong maar half zo groot meer zijn aangezien de loonlast enkel nog het nettoloon betreft en dus ongeveer slechts de helft van de huidige loonlast.

Belasting op omzet is omgevingsvriendelijk

Door omzet te belasten, belast de staat omgevingsvriendelijker. Bedrijven dragen op die manier bij in verhouding tot de activiteit die ze verrichten. Vandaag worden bedrijven belast op arbeid en winst. Arbeid is in steeds mindere mate lineair gerelateerd aan omzet en winst is in het beste geval het gevolg van de efficiënte werking van een bedrijf en in slechtste geval afhankelijk van de bereidheid van een bedrijf om winst aan te geven (wanneer het gaat om internationaal actieve bedrijven).

Door het verband tussen bijdrage en activiteit te verleggen van winst en arbeid naar omzet zullen bedrijven die het meest verkopen en daardoor ook het meest belastend zijn, het meest bijdragen.

Omzet is meer representatief voor de output of het product dan winst. Het is namelijk de prijs die iemand voor het product wenst te betalen. En al zal het verband niet lineair zijn, toch kunnen we ervan uitgaan dat de prijs indicatief is voor de belasting van onze samenleving.

Die belasting moeten we meer dan strikt ecologisch beschouwen. Wanneer we een product duur verkopen wordt dat gemaakt door opgeleide mensen. Die opleidingen worden merendeels door de overheid gefinancierd. Zo een

product wordt niet enkel gemaakt door opgeleide mensen, het kan in geval van bijvoorbeeld software ook vervangend zijn voor menselijke arbeid. Ook dat is een belasting van de omgeving.

In se is btw een belasting die afhankelijk is van de geldelijke waarde van een product of dienst en zou dus kunnen worden gezien als een reeds bestaande vorm van belasting op omzet. Maar BTW is een belasting die enkel wordt geïnd bij de particuliere consument en kan dus niet vervangend zijn voor een belasting op lonen en een belasting op winst.

Waals politicus Christophe Lacroix wil automatisering of digitalisering belasten. Dat lijkt me een onzinnige maatregel, omdat het bedrijven bestraft die internationaal de concurrentie willen aangaan. Met een belasting op omzet stimuleren we tewerkstelling (door lonen niet langer te belasten), maar laten we de vrijheid aan bedrijven om wel of niet mee te evolueren, zonder hen daarom te bestraffen.

Ook Bill Gates heeft het idee van een belasting op robotisering geopperd. Bedrijven belasten voor het vervangen van werkgelegenheid door automatisering gaat echter voorbij aan 'geboren geautomatiseerde' bedrijven of noem het 'digital native' bedrijven. Bedrijven zoals Airbnb hebben nooit een tewerkstelling gekend in verhouding tot hun omzet zoals meer traditionele bedrijven die hebben gekend. Het zou dus digital native bedrijven een tweevoudig voordeel geven: ze betalen minder lasten op loon (omdat ze naar verhouding minder mensen tewerkstellen) en ze worden niet belast op automatisering omdat die geen vervangend karakter heeft.

Ook gaat Bill Gates voorbij aan de complexiteit van een dergelijke maatregel, want wat doen we wanneer een bedrijf door digitalisering niet enkel de omzet vervangt die eerder werd geproduceerd door mensen, maar bovendien en als gevolg van een verhoogde efficiëntie een sterke omzetstijging kent.

En wat doen we met bedrijven die niet investeren in robotisering maar cloud computing capaciteit inclusief machine learning algoritmes huren bij bedrijven zoals Amazon, Google en waarom niet Microsoft?

Belasting op omzet is daardoor een meer neutrale beleidskeuze. Een beleidskeuze die bedrijven de vrijheid geeft te kiezen welke weg ze volgen, zonder dat het ene meer of minder belast wordt dan het andere.

Wat doet een
omzetbelasting
met bedrijven?

Wat zijn de concrete effecten van een dergelijke omzetbelasting

In de volledige opbouw van deze denkoefening omtrent omzetbelasting gaan we uit van de huidige situatie. De noden die de overheid heeft aan fiscale inkomsten en sociale bijdragen. Mijn voornaamste doel was het om wat, volgens mij, fout is aan de huidige manieren van innen te corrigeren en bovenal een veel eenvoudiger en transparanter systeem van belastingen uit te werken.

Maar zo een redenering houdt geen steek als bedrijven er niet wel bij varen. Opzoekings- en vergelijkingswerk leert ons echter dat het een voordelige aanpak kan zijn voor vrijwel alle KMO-bedrijven en het effect eerder neutraal zal zijn voor de grotere bedrijven. Tenminste voor die bedrijven die vandaag op een correcte manier vennootschapsbelastingen betalen op de gegeneerde winst.

Het voordelige effect voor de KMO-bedrijven zal worden vergoed door de extra inkomsten die de overheid haalt bij bedrijven die vandaag niet naar verhouding belastingen betalen.

Om dat te staven heb ik een aantal concrete cases van publieke (en dus grotere) bedrijven uitgewerkt.

Case 1: Proximus

Proximus heeft in 2015 79.459.545,00 euro vennootschapsbelastingen betaald. Het totaal der lasten lag met 456.860.813,00 euro lager dan de omzetbelasting van 483.082.911,96 euro. In het geval ze de wettelijke 34,5% vennootschapsbelastingen zouden hebben betaald zou het totaal der lasten 112 miljoen euro meer zijn geweest dan wat ze moeten betalen bij een belasting op omzet.

CASE 1: PROXIMUS

Omzet.	4.025.690.933,00	4.025.690.933,00
Werknemers: 13.054,30 (VTE)		
Personeelskost:	976.653.399,00	
Bezoldigingen (brutolonen):	691.039.610,00	
Geschatte nettolonen		483.727.727,00
Geschatte bedrijfsvoorheffing (30%)	207.311.833,00	
Sociale bijdragen:	170.089.435,00	-
Bovenwettelijke verzekeringen:	42.072.686,00	
Andere personeelskosten:	25.999.651,00	
Ouderdoms- en overlevingspensioenen:	4456,00	
Belasting op omzet		483.082.911,96
Winst:	690.869.579,00	
Betaalde vennootschapsbelasting:	79.459.545,00	
Vennootschapsbelastingen à 34,5%	238.350.004,75	
Totale lasten	615.751.072,75	483.082.911,96

CASE 2: TELENET

Omzet:	1.849.902.278,00	1.849.902.278,00
Werknemers (VTE): 2198,90		
Personeelskost:	187.865.403,00	
Bezoldigingen:	136.093.211,00	
Geschatte nettolonen:		95.265.247,70
Geschatte bedrijfsvoorheffing (30%):	40.827.963,30	
Sociale bijdragen:	36.513.385,00	
Bovenwettelijke verzekeringen:	7.566.936,00	7.566.936,00
Andere personeelskosten:	7.691.871,00	7.691.871,00
Belasting op omzet:		231.237.784,75
Winst:	256.014.492,00	
Betaalde vennootschapsbelastingen:	115.062.900,00	
Totale lasten	192.404.248,00	231.237.787,75

Case 2: Telenet

Bij Telenet bedragen de 'Overige schulden' 1.761.516.149,00, die zorgen voor een financiële kost van 166.605.646,00 euro, waardoor de bedrijfswinst wordt verminderd van 447.160.258,00 euro naar 285.523.563,00 euro. Uitzonderlijke kosten verlagen de winst nog eens met 32.850.379,00 euro. Door die kosten liggen de belastingen hoger bij een omzetbelasting. Zonder uitzonderlijk hoge financiële kosten (dergelijk kosten zijn doorgaans intresten te betalen aan een moederbedrijf, in het geval van Telenet is dat Liberty Global) en uitzonderlijke kosten zouden de vennootschapsbelastingen 154.270.289,01 euro bedragen en de totale lasten 231.611.637,31 euro en dus \pm 375.000,00 euro meer dan de omzetbelasting.

We straffen bedrijven die jobs creëren

De verschillen in effect tussen Bpost, Proximus en Telenet illustreren zeer goed hoe we vandaag de bedrijven die mensen tewerkstellen het meeste belasten. Hoe kunnen we dat verantwoorden en toch van de daken schreeuwen: "jobs, jobs, jobs".

Bpost betaalt met een omzet die de helft is van die van Proximus, een tewerkstelling van +10 000 voltijdse medewerkers meer en een winst van 260.000.000,00 euro minder toch bijna 200.000.000,00 euro meer belastingen (voor Proximus ben ik uitgegaan van de betaalde vennootschapsbelastingen en niet van de te betalen vennootschapsbelastingen).

CASE 2: BPOST

Omzet:	2.168.736.908,00	2.168.736.908,00
Werknemers (VTE): 23.882,30		
Personeelskost:	1.160.980.443,00	
Bezoldigingen (brutolonen):	943.554.521,00	
Geschatte nettolonen		660.488.164,70
Geschatte bedrijfsvoorheffing: (30%):	283.066.356,30	
Sociale bijdragen:	201.753.182,00	
Bovenwettelijke verzekeringen:	4.882.738,00	
Andere personeelskosten:	10.790.002,00	
Belasting op omzet (12%):		271.092.113,50
Winst:	431.785.529,00	
Betaalde belastingen:	146.540.998,00	
Totale lasten	631.360.536,00	271.092.113,50

Case 4 en 5: twee Belgische KMO's

De vierde en vijfde case behandelen twee niet genoteerde en daarom geanonimiseerde bedrijven uit de dienstensector. Het eerste bedrijf heeft het equivalent van 48 voltijdse medewerkers in dienst en een loonlast van ongeveer 50% van de omzet, het tweede heeft het equivalent van 145 voltijdse medewerkers in dienst en een loonlast van ongeveer 33% van de omzet.

Zoals blijkt uit beide KMO-cases, zijn de voordelen aanzienlijk voor KMO-bedrijven die diensten leveren en een behoorlijke tewerkstelling hebben in verhouding tot de omzet.

In het tweede voorbeeld zien we ook dat een belasting op omzet door het vervangende karakter voor onder meer bedrijfsvoorheffing, zelfs voor bedrijven die verlies maken, voordelig kan zijn.

De tabellen vind je op de volgende pagina's.

CASE 2: KMO 1

Omzet:	6.500.000,00	6.500.000,00
Werknemers (VTE): 48		
Personeelskost:	3.000.000,00	
Bezoldigingen (brutolonen):	2.200.000,00	
Geschatte nettolonen:		1.540.000,00
Geschatte bedrijfsvoorheffing: (30%):	660.000,00	
Sociale bijdragen:	575.000,00	
Andere personeelskosten:	230.000,00	
Belasting op omzet:		780.000,00
Winst:	475.000,00	
Belastingen:	285.000,00	
Totale lasten	1.520.000,00	780.000,00

CASE 3: KMO 2

Omzet:	27.207.999,00	27.207.999,00
Werknemers (VTE): 145		
Personeelskost:	9.437.774,00	
Bezoldigingen (brutolonen):	6.598.181,00	
Geschatte nettolonen:		4.618.726,70
Geschatte bedrijfsvoorheffing (30%):	1.979.454,30	
Sociale bijdragen:	1.952.298,00	
Andere personeelskosten:	887.295,00	
Belasting op omzet (12%):		3.264.959,88
Winst:	-250.000,00	
Belastingen:	0,00	
Totale lasten	3.931.752,00	3.264.959,88

Tot plots mijn trage denken begon te werken

Gedurende de vijf maanden waarin ik het idee van een omzetbelasting wilde vormgeven, was er een groot vraagteken. Het vraagteken was zo groot dat ik niet eens naar het antwoord op zoek durfde te gaan. Wat met retail, wat met bedrijven die investeringsgoederen kopen en tegen een vrij lage marge doorverkopen.

Tot ik dan toch een rekenblad opende en een theoretische simulatie maakte. Een simulatie waarbij retailer 1 goederen aankoopt voor 75,00 euro en die doorverkocht voor 100,00 euro.

Retailer 2 koopt diezelfde goederen tegen een aankoopprijs van 84,00 euro (75,00 euro + 12% belastingen die de verkoper aan de Belgische staat moet betalen. De btw die retailer 1 moet betalen aan de verkoper reken ik niet mee omdat retailer 1 die recupereert van zijn klant).

Retailer 1 neemt een marge van 25% op de verkoopprijs. Hij verkoopt de goederen aan 100,00 euro en verdient zelf 25,00 euro. Aan retailer 1 betaalt de klant 121,00 euro, namelijk de verkoopprijs + 21% btw.

Retailer 2 neemt nominaal dezelfde marge maar procentueel is die kleiner, hij neemt immers geen marge op wat retailer 1 aan de belastingen diende te betalen. De verkoopprijs voor belastingen bedraagt dus bij retailer 2: 84,00 euro + 25,00 euro = 109,00 euro. Aan retailer 2 betaalt de klant: 122,08 euro, namelijk 109,00 + 12% belastingen die hij aan de overheid verschuldigd is.

Ik heb nooit beter ervaren wat Daniel Kahneman het snelle en trage denken noemt. Ik was maandenlang van een veronderstelling uitgegaan. Belasting boven belasting op transacties met een lage meerwaarde en dus een lage marge moest wel leiden tot een onverkoopbare prijs. Maar het effect van het wegvallen van btw nivelleert het grootste deel van die cumulatie van belastingen. Bij het trage denken gaan we niet uit van assumpties, maar van feiten, en die maakten plots veel duidelijk.

Wat ik echter nog niet in rekening had gebracht was de verminderde loonkost. Wanneer we zouden belasten op omzet (als vervanging voor btw, winstbelasting, bedrijfsvoorheffing en werkgeversbijdrage), vermindert die loonkost met ongeveer 50%.

Om de echte effecten van een omzetbelasting op een dergelijk retailbedrijf na te gaan, heb ik de projectie gedaan op de jaarcijfers van een Apple dealer.

In bijgaande tabel geef ik een overzicht.

Het bedrijf maakt in 2015 een omzet van 71.417.050,00 euro, inclusief btw bedraagt de verkoopwaarde 86.414.631,00 euro. Wanneer het bedrijf de goederen aan dezelfde waarde zou verkopen, maar in plaats van btw een omzetbelasting zou betalen van 12% bedraagt de 'netto' omzet (omzet na belasting) 77.155.920,50 euro.

Het bedrijf koopt handelsgoederen (computers en toebehoren) aan voor een bedrag van 60.260.525,00 euro. Wanneer een belasting op omzet wordt geheven van 12% moet de Apple dealer de goederen inkopen voor een bedrag van 67.491.188,00 euro.

De personeelskost vandaag bedraagt 5.729.026,00 euro, maar die vermindert naar 2.845.111,50 na aftrek van werkgeversbijdragen en bedrijfsvoorheffing (twee lasten die in het scenario van een omzetbelasting komen te vervallen). Wat dan overblijft is 5.427.499,00 euro in de huidige context en 6.819.620,50 euro in het geval van omzetbelasting. Deze bedragen zijn geen winst maar geven een beeld van het effect van de twee verschillende manieren van belastingen. Het zijn geen winsten omdat andere bedrijfskosten niet zijn verrekend.

Dit houdt ook geen rekening met de vennootschapsbelasting van 581.878,00 euro die het bedrijf betaalt en die in het geval van een omzetbelasting niet dient worden betaald. Dat bedrag is een extra winst.

APPLE DEALER

Simulatie	Vandaag	Belasting op omzet
Omzet (excl. btw):	71.417.050,00	71.417.050,00
Verkoopwaarde (incl. btw)	86.414.631,00	86.414.631,00
Omzetbelasting (12%)		9.258.710,46
Omzet na omzetbelasting		77.155.920,50
Aankoop goederen	60.260.525,00	
Aankoop goederen met belasting op omzet		67.491.188,00
Lonen inclusief voorheffing en sociale bijdragen	5.729.026,00	
Nettolonen (bij omzetbelasting)		2.845.111,50
Rest	5.427.499,00	6.819.620,50

Ondernemers ondernemen, de keten wordt korter

Eerder stelde ik dat een belasting op omzet ondernemers de mogelijkheid en de noodzaak ontnemt om te optimaliseren. Dat is maar deels waar. Ondernemen is niets anders dan optimaliseren en al zullen ondernemingen geen fiscale optimalisaties meer kunnen doen, toch zal de geest van het ondernemen niet veranderen.

Door de aard van belastingen op omzet hebben bedrijven belang bij een kortere keten, de belasting wordt immers geheven op de verkochte dienst of het verkochte product niet op de toegevoegde waarde. Wanneer een dienst in vijf stappen wordt verkocht, zal dat vandaag weinig effect hebben op de prijsstelling en dan vooral op de lasten in die prijsstelling. In het geval van omzetbelasting kan er deels een cascade-effect ontstaan, al wordt dat deels tenietgedaan door het wegvallen van lasten op loon.

Die drang naar een kortere keten kan leiden tot integratie en zou daardoor kunnen leiden door kwaliteitsverlies van de geleverde producten en diensten. Maar in een markt van overvloed die voornamelijk door de vraag wordt gedreven is dat risico waarschijnlijk minimaal.

Wat zijn
de voordelen
voor overheid
en bedrijven?

Wat zijn de voordelen voor de overheid?

Met een belasting op omzet heeft de staat een veel eenvoudiger instrument om de kas te spijzen. Er is geen discussie over aftrekposten, gunstmaatregelen en uitzonderingen. De controles zullen heel wat eenvoudiger kunnen worden uitgevoerd en zullen minder onderwerp van betwisting vormen.

De overheid zal zich ook beter kunnen verantwoorden voor haar eenvoudig en transparant fiscaal beleid. Er zal minder wrevel of reden tot ongenoegen zijn.

Bovendien wordt de overheid minder afhankelijk van tewerkstelling, een factor die steeds onbetrouwbaarder dreigt te worden. Door een belasting op omzet wordt de overheid afhankelijk van het totale product, van alles wat we produceren en verbruiken. Als we naar de historiek kijken blijkt dat een veel voorspelbaardere factor te zijn. Waardoor ook de staatinkomsten veel stabielier worden en begrotingen eenvoudiger.

Wat zijn de voordelen voor bedrijven?

Ook voor hen vormt een belasting op omzet een veel eenvoudigere manier van bedrijfsvoering. De kost die belastingen vormen is voorspelbaarder en bedrijven worden minder afhankelijk van allerlei tijdelijke of sector gebonden maatregelen of uitzonderingen. Bovendien betalen bedrijven slechts belastingen op gerealiseerde omzet. In het geval van startende bedrijven worden de lasten daardoor sterk verlaagd. Vandaag betalen die bedrijven een behoorlijk grote last op tewerkstelling, die niet altijd in verhouding staat tot de omzet.

Het is ook een eerlijkere vorm van belasten van bedrijven. Lokale en internationale bedrijven betalen naar verhouding een gelijke last. Bedrijven die zich vandaag, veel beter dan andere, kunnen bedienen van allerlei technieken zoals notionele interestaftrek, belastingvrije reserves en dergelijke, zullen dat niet meer kunnen doen. Een voordeel voor de KMO-bedrijven, die toch de motor vormen van onze economie.

Wat kunnen de effecten zijn voor andere fiscaliteit

Ook in roerende en onroerende voorheffing en andere delen van de fiscaliteit zijn allerlei maatregelen van kracht die zorgen voor een gebrek aan transparantie en een wel of niet terecht gevoel van oneerlijkheid.

Allerlei maatregelen die er net als bij bedrijven voor zorgen dat de best geïnformeerden zich het meest kunnen bedienen van de voordelen.

Ook daar zou een gelijkaardige vlakke taks een oplossing kunnen bieden. Wanneer bijvoorbeeld de roerende voorheffing naar 12% wordt verlaagd en een vermogenswinstbelasting wordt ingevoerd van 12% zou dit zorgen voor een gelijke bijdrage. Vandaag wordt tot 30% betaald op dividenden maar wordt meerwaarde op aandelen niet belast wanneer die voor rekening van een natuurlijk persoon zijn.

Dergelijke verschillende manieren van belasten zorgen ervoor dat de 'loodgieters' aan zet zijn. Zij die de beste constructies kunnen opzetten doen zich het meeste voordeel. En dat kan niet de bedoeling zijn van een eerlijk fiscaal beleid.

Conclusies

Door een te sterke afhankelijkheid van tewerkstelling zullen de inkomsten van de overheid in de toekomst onvoldoende worden om ons welvaartsniveau te ondersteunen. Oxford University voorspelt de volgende 25 jaar een daling in werkgelegenheid in de ontwikkelde landen met 47%. Indien dit zo zou zijn, dalen de fiscale inkomsten van België met $\pm 25\%$ en dalen de inkomsten voor sociale zekerheid met 47%.

Wachten en kijken hoe dat afloopt is geen optie. We moeten nadenken over een andere manier om de financiële noden van de overheid en dus het publieke belang te leningen. Daarom kunnen we beter kijken naar de bron van die inkomsten: de bedrijvigheid van onze samenleving, of anders gezegd de omzet van bedrijven.

Want, hoe we er ook naar kijken, + 80% van de inkomsten van de staat zijn afhankelijk van die bedrijfsinkomsten. Of het nu gaat om vennootschapsbelastingen of personenbelastingen, bedrijfsvoorheffingen of sociale bijdragen, ze worden allemaal betaald met inkomsten die het resultaat zijn van die bedrijfsomzetten of onze consumptie.

De overheid int belastingen en sociale bijdragen en bepaalt ook de regels van die inning. Toch reikt ze zelf instrumenten aan om die belastingen te ontduiken. Instrumenten die bovendien vaak nadelige gevolgen hebben voor onze omgeving (in het geval van bedrijfswagens), of een van de betrokken partijen (zoals bij de eco-cheques, waarvan slechts de helft wordt geïnd).

Belastingen en sociale lasten innen op de omzet van bedrijven is zeer transparant en fraudebestendig. Door aan de basis te belasten zijn fiscale optimalisaties en achterpoorten niet meer effectief, waardoor elk bedrijf volgens eenzelfde verhouding bijdraagt.

Wanneer een belasting op omzet ook btw, vennootschapsbelasting, personenbelasting en sociale bijdragen vervangt, worden de mogelijks negatieve

aspecten van zo een belasting genivelleerd. Enkel schakels in de keten van een product of dienst die amper voor tewerkstelling zorgen of anderzijds waar de toevoegen zouden nadelen kunnen ondervinden van een dergelijk systeem. Naast zij die vandaag onterecht geen of te weinig belastingen betalen.

Belasting op omzet op een rij

1. Belasten op omzet is belasten op het moment van de transactie. Dat is duidelijk, transparant en fraudebestendig. Er is geen optimalisatie mogelijk. Het heeft geen zin winsten naar andere landen weg te sluisen, of onbedoeld lang op rekeningen als 'belastingvrije reserve' te laten staan. Instrumenten waar voornamelijk grotere bedrijven zich kunnen van bedienen en dus zorgen voor een oneerlijke concurrentie met het KMO-landschap dat België is.
2. Belasting op omzet vervangt btw, sociale bijdragen, bedrijfsvoorheffing en vennootschapsbelasting. Door het vervangende karakter worden mogelijks negatieve effecten sterk genivelleerd. De belasting op omzet wordt voor de meeste bedrijven voor meer dan 100% gecompenseerd door het wegvallen van de bedrijfsvoorheffing, de sociale bijdragen, btw en vennootschapsbelasting.
3. Het instrumentele karakter verdwijnt. De overheid gebruikt belastingen vaak om bepaald gedrag te stimuleren of te ontraden, of om bepaalde sectoren te begunstigen. Door een belasting op omzet valt dat weg. Daardoor zal verkeerd gedrag zoals overmatig gebruik van bedrijfswagens, of vervangen van lonen door duistere instrumenten als maaltijd- en eco-cheques, niet langer worden gestimuleerd.
4. Belasting op omzet verlegt de lasten van arbeid naar verkoop. Door de lasten op arbeid tot nul te herleiden zullen bedrijven veel meer worden gestimuleerd in hun tewerkstelling en groei.

